

UNELE ASPECTE ÎN STUDIUL EFECTULUI PLACEBO

Veaceslav Apărețe

(Conducător științific Mariana Cernițanu)

Catedra Economie, Management și Psihopedagogie în Medicină USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Some aspects in the study of the placebo effect

The study examines the opinions and attitudes of the placebo effect in a group of 100 physicians. The majority of surveyed physicians know what the placebo is and what purposes it is used for. However, they avoid applying it, focusing largely on evidence-based medicine. Moreover, they are limited in actions by native medical system which requires clinical protocols for this activity. Similarly, it was found that work experience is not the decisive factor in doctors' attitude to placebo; it is more dependent on personal principles and values.

Rezumat

În studiu se analizează opiniile și atitudinea față de efectul placebo a unui eșantion de 100 de medici. Astfel, marea majoritate a medicilor intervievați știu ce este placebo și cu ce scopuri este aplicat. Totuși, ei evită aplicarea lui în abordarea pacientului, orientându-se în mare parte spre medicina bazată pe dovezi. Plus că aceștia sunt limitați în acțiuni datorită aplicării în sistemul medical autohton a unor protocoale clinice. La fel, a fost stabilit că experiența de muncă nu este factorul decisiv în atitudinea medicilor vis a vis de placebo, aceasta fiind dependentă mai mult de principiile și valorile personale ale fiecăruia.

Actualitatea

Efectul placebo este ansamblul manifestărilor clinice care apar la un bolnav sau la o persoană sănătoasă, careia i s-a administrat în scop terapeutic sau experimental o substanță neutră din punct de vedere farmaceutic [3].

Efectul placebo se dovedește a fi de primă actualitate atît timp cît afecțiunea și tratamentul ei vor presupune o implicare la nivel conștient sau subconștient din partea pacientului.

Efectul placebo a fost controversat de-a lungul istoriei. Organizațiile medicale internaționale l-au aprobat, dar în 1903 Richard Cabot a ajuns la concluzia că acesta ar trebui să fie evitat, deoarece aceasta este înșelătorie [1]. Newman subliniază „paradoxul placebo” spunînd că poate fi lipsit de etică utilizarea placebo, dar, de asemenea, nu e corect din punct de vedere etic „să nu utilizezi ceva ce poate vindeca”. El sugerează rezolvarea acestei dileme prin utilizarea efectului placebo, atîta timp cît „medicul este sincer, deschis, și crede în potențialul de vindecare a pacientului” [2]. O altă cercetare, care vorbește în favoarea acestui fenomen este „placebo onest”(un studiu randomizat asupra pacienților cu maladia intestinului iritabil) <http://en.wikipedia.org/wiki/Placebo> - cite_note-Kaptchuk_et_al-4efectuate de cercetătorii de la Harvard Medical School în 2010. Astfel, pacienții cu sindromul colonului iritabil au obținut un efect benefic semnificativ, aceștia știind din start că administrează placebo, în comparație cu un grup de control care nu a administrat nimic [5].

Recent, un studiu a clinicienilor danezi a arătat că 48% dintre aceștia medici au prescris un placebo, de cel puțin 10 ori în ultimul an [4]. Cel mai frecvent prescris placebo a fost antibiotic pentru infecții virale, și vitamine pentru oboseală. Medicii cu specializare îngustă, au raportat rate mult mai mici de utilizare a preparatelor placebo. Un studiu din 2004, publicat în British Medical Journal de medici israelieni afirmă că placebo în practica lor medicală este utilizat în proporție de 60%, de cele mai dese ori se recurge la placebo în cazul rețetelor nejustificate sau pentru a calma un pacient [6]. Aproximativ 25% dintre medici din ambele studii daneze și israeliene au folosit placebo ca un instrument de diagnosticare pentru a determina dacă simptomele unui pacient au fost reale, sau aceștia au înscenat boala. Atît criticii cît și adepții utilizării placebo în practica medicală sunt de acord că acest lucru a fost lipsit de etică.

Un alt studiu efectuat în Statele Unite, pe un eșantion de 10.000 de medici a ajuns la concluzia că: 24% dintre medicii ar prescrie un tratament ce are la bază un placebo, deoarece pacientul își dorește un tratament, 58% nu ar utiliza placebo, iar pentru restul de 18%, decizia depinde de circumstanțe [2].

Despre aspectele eticii și schimbările relaționale cauzate de aplicarea placebo în practica terapeutică în România vorbesc Doctorul Dragoș Popa, cadru didactic al Universității de Medicina și Farmacie din Târgu Mureș, Ioan-Bradu Iamandescu profesor universitar și Adrian Andreescu.

În Republica Moldova la momentul actual nu sunt studii sau date publicate referitoare la aplicarea acestor metode în clinică. Această stare de lucruri a servit drept imbold spre realizarea acestei cercetări.

Scopul

Cercetarea opiniei medicilor referitor la efectul placebo.

Obiective

Analiza ratelor de răspuns în dependență de stagiul de muncă

Stabilirea factorilor ce influențează tratamentul placebo.

Identificarea popularității aplicării placebo în practica medicală.

Materiale și metode utilizate:

Metoda: Statistică.

Materiale: Ancheta „Efectul Placebo”.

Structura eșantionului cercetat: Pentru a evalua atitudinea medicilor față de efectul placebo am selectat, în mod aleatoriu, un eșantion de 100 de medici, segregat conform următoarelor criterii: stagiului practic (parametru important ce influențează evoluția rezultatelor obținute) și conform locului de muncă. Conform stagiului de practic categoriile sunt reprezentate de medicii cu stagiul de muncă de 0 – 5 ani (23%), 6 – 10 ani (26%), 11- 20 ani (28%) și respectiv mai mult de 20 de ani (23%).

Medicii interogați își desfășoară activitatea în următoarele instituții medicale din Republică: Spitalul Clinic Republican (33%), Institutul Cardiologic (13%), Institutul oncologic (12%), Dispensarul dermatologic (11%) și spitalul raional Rezina (10%), IMSPSCP (9%), IMSP Toma Ciorbă și IMSP Sfânta Treime (8%). Centrului Național Științifico-Practic în Medicină de Urgență (CNSPMU) (4%).

Întrebați dacă s-au întâlnit în practica medicală cu efectul placebo 73% din medici au răspuns afirmativ. Totodată se observă o corelație dintre stagiul de muncă și raportul în creștere a celor ce au întâlnit în practică fenomenul placebo (vezi fig.1).

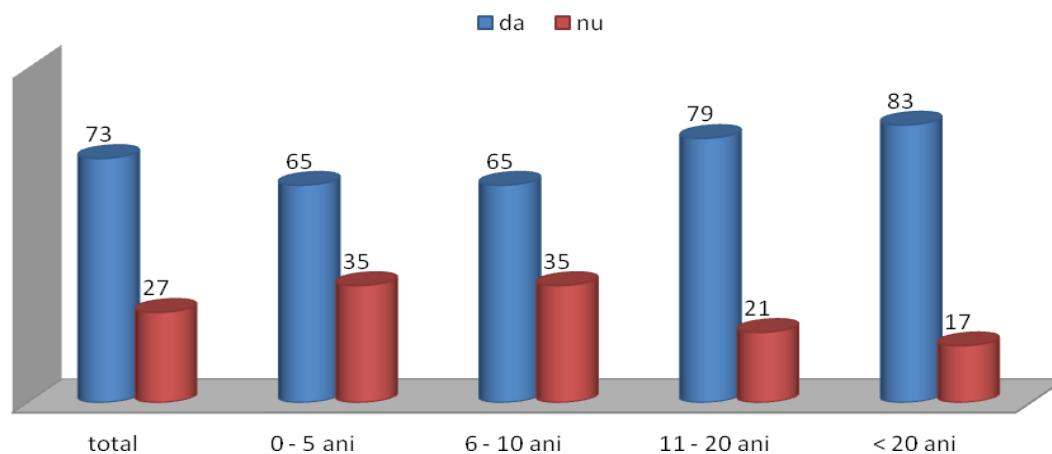

Fig.1 Reprezentarea grafică a răspunsului medicilor la întrebarea “V-ați întâlnit în practica dumneavoastră cu efectul placebo?” (%)

În urma cercetării datelor obținute în studii efectuate în Israel și Danemarca, studii ce se referă la administrarea placebo cu scop terapeutic[4; 6]. Sa ivit aceeași întrebare și referitor la medicii din autohtoni: „Câți dintre medicii autohtoni au prescris în practica lor medicală placebo?” La întrebarea data 34% dintre medici afirmă că au prescris un placebo în cadrul activității lor profesionale, însă evoluția acestui raport e mai interesantă privind diagramele repartizate conform experienței de muncă.

Analizând acest grafic putem constata că după 5 ani de activitate 40% din medici au indicat cel puțin o dată un placebo. Iar în primii 5 ani de activitate numărul lor constituie doar 18% (vezi fig. 2).

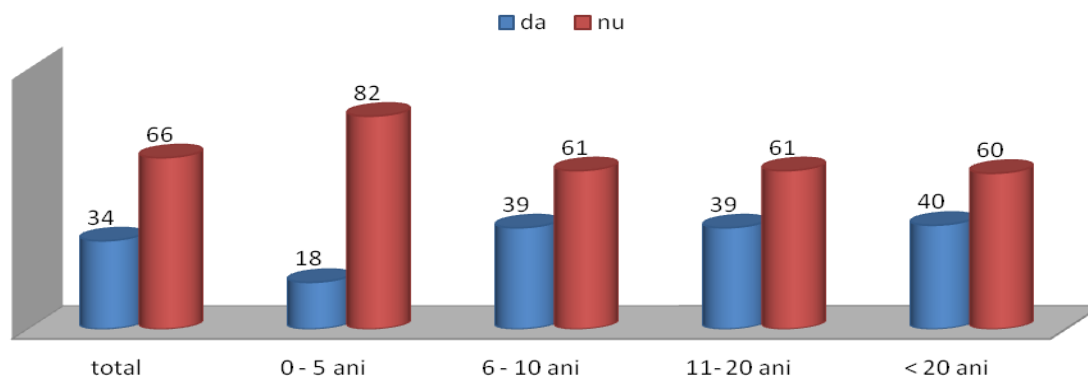

Fig. 2. Reprezentarea grafică a răspunsului medicilor la întrebarea “A-ți prescris în practica dumneavoastră placebo?” (%)

Efectul Placebo a fost și rămîne a fi un subiect controversat pe marginea căruia se fac multe speculații. Prin urmare, în urma unui număr impunător de studii, sa stabilit că placebo poate să poseze un efect negativ acesta fiind numit nocebo. Per total: 55% din medici afirmă că placebo poate manifesta un efect negativ, 35% infirmă existența oricărui efect negativ sau nedorit, iar 10% sunt indeciși.

Conform raportului obținut putem constata că de fapt efectul nocebo este o noțiune neclară pentru aproximativ o jumătate dintre medicii respondenți. Cu atît mai mult ca procentajul celor ce infirmă existența efectului nocebo crește o dată cu experiența de muncă. Iar numărul practic constant de 10% celor ce stau la dubii deseori înclină balanța în favoarea celor ce au infirmat existența efectului nocebo și indică o problemă oarecum de ordin informativ (vezi fig. 3).

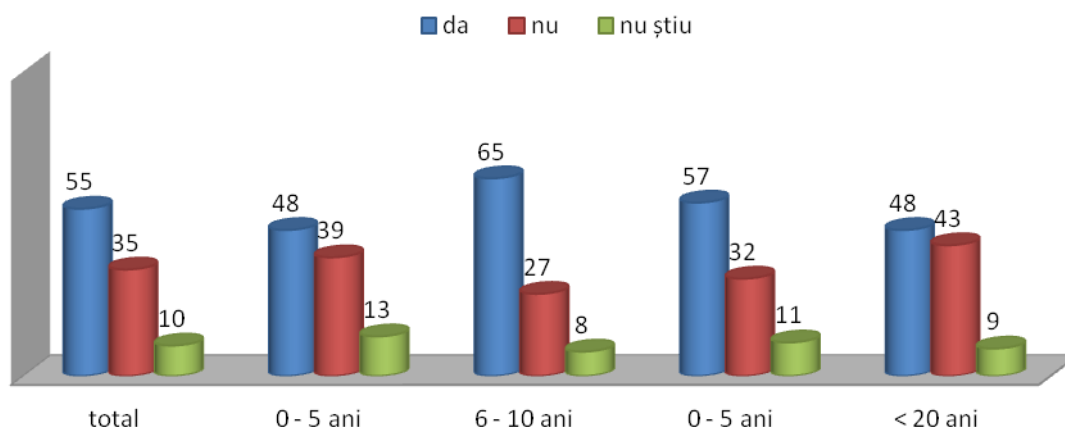

Fig. 3. Reprezentarea grafică a răspunsului medicilor la întrebarea “Credeți că placebo poate avea efect negativ?” (%)

În general se constată opinii pro și contra utilizării efectului placebo în medicină. Cei ce se declară pro de multe ori fiind optimiști înverșunați consideră ca printre tumultul actual al metodelor terapeutice î-și poate regăsi și placebo locul de cinste. Aceștia constituie 34%, urmași îndeaproape de medicii ce au rezerve față de un asemenea tratament cu 31%, la mare distanță sunt cei ce se declară radicali contra și persoanele ce se declară indiferente cu 18% și respectiv 17%.

Analizând rezultatele din perspectiva avansării stagiului de muncă nu se determină o dinamică coerentă a răspunsului. Aceasta se datorează faptului că stagiul de muncă nu este un factor decisiv în atitudinea medicilor vis a vis de placebo.

Eficacitatea oricărui tratament fie el și placebo depinde de anumiți factori care pot fi împărțiți în 2 grupe, și anume: factori dependenți de medicament și cei ce nu țin de medicament în sine. Printre așa numiții factori relaționali, în viziunea medicilor, cea mai puternică influență o deține forma farmaceutică. Pe locul secund se dovedește a fi costul preparatului, datorită condițiilor socio-economice dar și a marketingului prețul unui tratament se dovedește a fi unul dintre factorii decizionali.

La un nivel mai inferior par a se afla așa factori ca: doza (frecvența administrării preparatului), culoarea, forma și dimensiunea (vezi fig. 4).

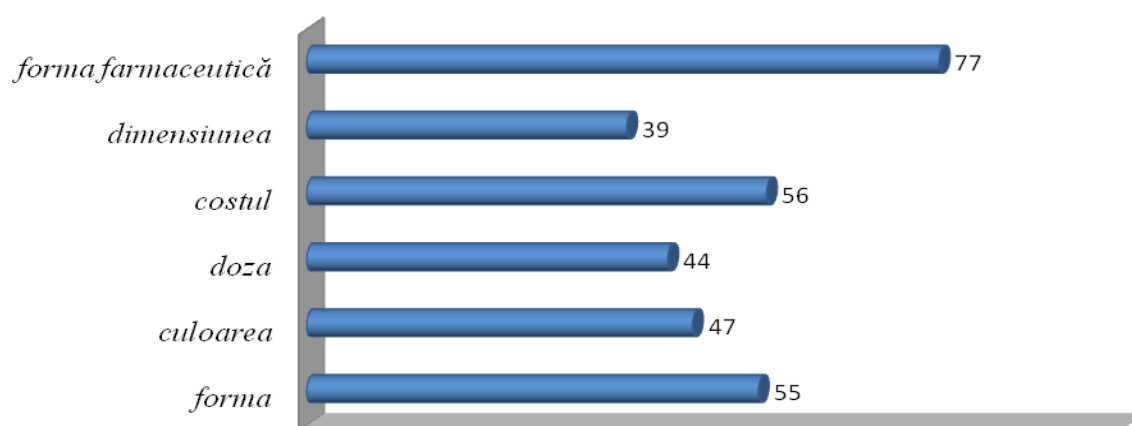

Fig. 4. Reprezentarea grafică a răspunsului medicilor la întrebarea “De ce factori credeți că depinde efectul placebo?” (%)

De asemenea, eficacitatea unui tratament depinde și de factorii relaționali medic – pacient.

Conform opiniei medicilor, pe primul loc se plasează gradul de sugestibilitate a pacientului. Urmat îndeaproape de autoritatea medicului (tip de relații paternaliste). Pe locul trei în viziunea medicilor se dovedește a fi condiționarea pacientului. Și pe ultimul loc este exemplul celor ce s-au tratat (vezi fig. 5).

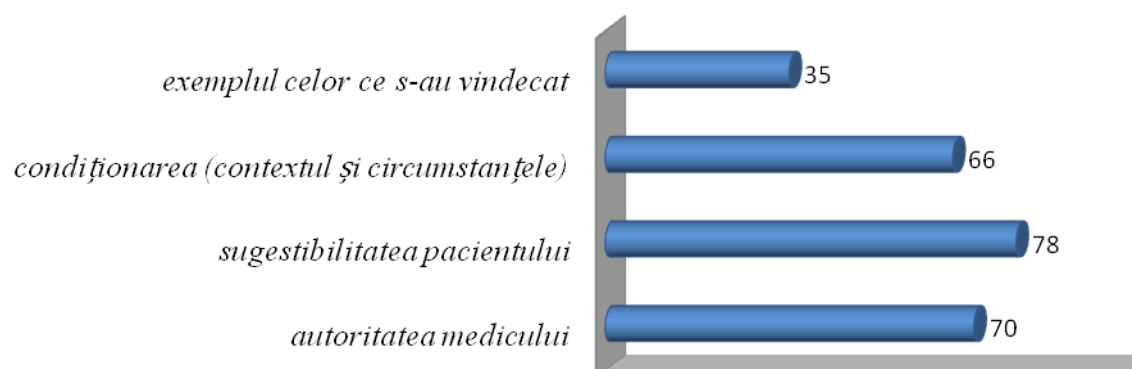

Fig. 5. Reprezentarea grafică a răspunsului medicilor la întrebarea “De ce condiții depinde eficacitatea unui placebo?” (%)

Majoritatea medicilor puși în situația de a decide ce s-ar potrivi mai bine pentru a obține un efect placebo confirmă cele spuse anterior: administrarea parenterală își dovedește superioritatea, fiind lider reductabil soluția fiziologică cu 36%, urmată la mare distanță de vitamine și minerale 18% și respectiv 14%. Clasicele pastile de zahăr ce în literatura occidentală sunt practic sinonimul unui preparat placebo sunt doar pe locul patru cu 9% urmare de soluție de glucoză 8%, stimulatoare a eritropoezei 5% etc.

Concluzii

Marea majoritate a medicilor intervievați știu ce este placebo și cu ce scopuri este aplicat. Mai puțin sunt cunoscute particularitățile specifice, precum existența unui efect negativ.

Experiența de muncă nu este factorul decisiv în atitudinea medicilor vis a vis de placebo, aceasta fiind dependentă mai mult de principiile și valorile personale ale fiecăruia.

În viziunea medicilor, în topul factorilor de influență este sugestibilitatea pacientului, urmat îndeaproape de autoritatea medicului, care prescrie Placebo.

Prin urmare, cei mai importanți factori care influențează sugestibilitatea pacientului sunt forma farmaceutică pe locul secund se dovedește a fi costul preparatului și mai puțin influenți sunt așa factori ca: doza, culoarea, forma și dimensiunea.

Placebo este o metodă rar aplicată în Republica Moldova mai ales cu scop terapeutic. Medicii sunt sceptici privitor la șansele de a obține un succes terapeutic cu acest tip de tratament. Plus că aceștia sunt limitați în acțiuni datorită aplicării în sistemul medical autohton a protocoalelor naționale.

Bibliografie

1. David, H. Newman Hippocrates' Shadow. Scribner. pp. 134–59 2008.
2. Leslie Kane. *Doctors Struggle With Tougher-Than-Ever Dilemmas*: Issues 2010
3. *Dorland's Medical Dictionary for Health Consumers*.
4. Hróbjartsson, A. Norup M. *The use of placebo interventions in medical practice - a national questionnaire survey of Danish clinicians*. Evaluation & the Health Professions. June 2003.
5. Kaptchuk, T.J. Friedlander, E. Kelley J.M, etc. *Placebos without Deception: A Randomized Controlled Trial in Irritable Bowel Syndrome*. 2010.
6. Nitzan, U. *Placebo and nocebo effects are defined by opposite opioid and dopaminergic responses*. 2002.

CONSECINȚELE SĂNĂTĂȚII MENTALE - ASPECTE MEDICO-SOCIALE PRINTRE COPII ȘI PERSOANELE TINERE A SUICIDULUI

Alina Ferdohleb, Aculina Zaporojan

Catedra Economie, Management și Psihopedagogie în medicină

Summary

Consequences of mental health - medical-social aspects in children and young persons with suicide

This article describes some features of spreading of suicide among young people in Moldova. The study reveals the causes of these acts and gives a classification of possible causes in this domain. The study also clarifies the interdependence of some socio-economic phenomena and the rate of suicidal phenomenon. Here are reported some statistics on the phenomenon of suicide from several points of view.

Rezumat

Articolul respectiv descrie unele particularități de răspândire a suicidului printre persoanele tinere din Republica Moldova. În lucrarea se dezvăluie cauzele acestor acte și dă o clasificare